

PER JAHR
BOKS 74
1482 NITTEDAL

Kjære Bjørn,

som varslet tillater jeg meg å sende deg et bearbeidet utkast til den boken jeg tenker på å få tilstand.

Jeg er fortsatt takknemlig for all den hjelp du gir meg, og ikke minst for å få din ærlige kritikk av mitt "verk".

Når du leser det jeg har skrevet, gjør dine merknader. Spesielt ber jeg deg se på de avsnitt som gjelder "Gjestene", din oppgave ved innrulling av frontkjempere i Førergarden, og ikke minst hendelsene på Gimle den 9. mai. Hva gjelder Germanische Leitstelle - kan du med få ord beskrive dennes oppgave samt gi meg Leibs tittel?

Odd Aspheim har fått et utskrift som i store trekk er det samme som jeg nu sender deg. Men ved en feil er det i hans kopi fallt ut enkelte ting. Dette skyldes at jeg skriver på en datamaskin, hvor jeg er avhengig av å "flette" enkelte avsnitt eller setninger. Dette er en teknikk jeg til nu ikke helt har behersket.

For meg er det viktig å gi boken et innhold som ikke er for "tungt", men endel viktig korrespondanse og dokumenter kan det ikke undgås at jeg refererer. Den skal for all del ikke gi inntrykk av å forestille å være et innlegg i den historiske debatt, men ganske enkelt en fortelling om en ung NS manns opplevelser og følelser under krigen. Alt som skjedde fram til høsten 1940 holder jeg meg bevist unna, det er ikke mitt bord. Likeledes tar jeg forsåvidt ingen direkte stilling hverken til "landssvikoppgjøret" eller dommen over Quisling, selv om min mening allikevel bør komme klart fram. Ved en tilsynelatene nøytralitet i disse spørsmålene, håper jeg å finne fram til en mulig utvidet lesekrets. At deler av Quislings forsvarstale kommer med i boken anser jeg som viktig, det er ikke mange utenfor våre kretser som har lest den.

Jeg er fortsatt på jakt etter aktuelle fotografier. I Munin har jeg funnet fram til foto fra edsavleggelser i Legionen, med det norske flagg som det sentrale midtpunkt, likeledes fra en begravelse av en av våre falne. Om disse rent teknisk kan gjengis på trykk med et tilfredsstillende resultat er jeg noe usikker på. Har du noe du kan hjelpe meg med så gi lyd.

Boken i den form som du nu har fått et utkast av, innbiller jeg meg, med fotos o.l., motsvarer ca. 220 boksider. I tillegg kommer deler av Q.'s forsvarstale samt deler av dommen.

Hils din kone så meget fra meg, likeledes Einar.
Håper å høre fra deg.

Beste hilsener

[Handwritten signature]

Beste hilsener eller H. Skjenssen?

10. november 1992.

Kjære Per. *Tahr*

Jeg må først takke deg for den tillit du viser meg ved å la meg få gjennomgå ditt manuskript. Derefter beklage at det har tatt noe tid før jeg kan levere det tilbake.

Jeg er meget glad for at du har skrevet og for at du vil "gå ut med det". Tiden må også nu være den riktige. Etter den forsåvidt oppklarende boken til Dahl, med allikevel så mange feilslutninger må det være riktig at et "vitnesbyrd" som ditt - fra en som har medopplevet det som skjedde - kommer. Og din bok vil også få andre til å tre frem - åpent. Da jeg leste Knut Steenstrups bok tenkte jeg endelig skrives det noe som jeg føler meg "i slekt med" og jeg ble direkte grepet av ting som sto der. Slik har dette også vært nu. Du skriver meget godt og på en personlig måte som nok ikke bare vil virke på meg. Skulle jeg peke på svakhet måtte det være at jeg egentlig synes at den skulle slutte der Quisling blir skutt. Jeg forstår godt at du vil ha med noe om din - og forsåvidt også oss andres - tanker om samfunnene vi kom ut igjen til. Men etter de meget sterke notatene du gjorde for Maria blir det som om man stikker hull på en ballong og lar luften løpe ut av den. Det blir et slags tamt antiklimaks som gjør at en kommer ned på jorden igjen og mange vil få lyst til å diskutere vanlige tri- vielle meninger. Etter at man er blitt hevet opp til at dødsdommer er noe mennesker ikke kan utferdige. Kanskje kunne noen av tankene dine danne et slags kort forord. I Per R. Johansens bok "Frontkjemper" har han klart å få til en utrolig god avslutning med sitt spørsmål: "Var de landssvikere". Noe av samme art om personen Quisling legger du opp til flere steder mot slutten. At du etterpå gjengir dokumenter forstyrrer ikke. Fra jeg begynte å lese har jeg hatt blyanten i hånden og merket av hvor jeg tror det kan være feil eller hvor jeg synes rekkefølgen av skd skal være en annen. Hvor jeg husker fornavn har jeg nevnt slike. Alt dette må du gjøre på din måte og stilen din må ikke endres.

For side 76 har jeg gjort opp 2 sider med notater. Og når det gjelder overtagelsen ute på Gimle har jeg kopiert av en side fra mitt brev 16/1 d.å.. Det var slik jeg opplevet dette. Ut fra sine nerver var førsteopptreden helt forferdelig. Nå var ikke alle tilstede, kanskje ikke du og jeg tror ikke Ragnhild L. og kokker m.v.. Men jeg har følelsen av at du var med en av de 3 eller 4 gruppene som skulle gå gjennom etasjene.

Hvis det var Frøyland som ble arrestert var han virkelig modig. Se vedleggene. Hansteenholdt tale ved graven i Sogn.

Slutter av her. Be meg gjerne lese igjen senere. Og om nye syne er bra f.eks. la Ralph Fossum lese. (78 22 24). Hils meget. Og takk for at du nevnte blomstene. Jeg fant ennå 3 jeg ikke hadde gitt livstegn fra meg til.

ut over stallport mens blå... gikk inn i stablesassen.

De militære avdelingene fikk beskjed - jeg tror via Martin Skjefstad - om dimittering på en slik måte at det ikke oppsto episoder. Våpen skulle bringes til Gimles garasje eller som ved Tennishallen legges igjen. Hos Vik ved tennishallen ble biler disponert og fylt opp med Hedemarkinger, Telemarkinger o.s.v.. Så vidt meg bekjent kom det ikke for noen til oppgjør under veis. Jeg husker at få pistoler ble levert inn, så befalet ville nok beholde sine.

Siden jeg hadde fått beskjed om at de som var på Skallum også skulle melde seg på Møllergaten 19. Ringte jeg dit igjen og snakket med Riisnæs. Siden han virket noe animert var jeg ikke sikker på om Lie ville få beskjeden. Den skadede løytnant Knut Jacobsen fra Bergen hadde en liten Folkevogn. Jeg fikk ham til å kjøre meg gjennom kongeskogen helt frem til Hengsengen og innkjøringen til Bygdøy for å få fasslått om det var satt opp spesielle sperringer eller liknende. Derefter ba jeg ham forsøke å få frem beskjed til Ministrene og få norske som ellers måtte være der til å unngå kamphandlinger. **Jeg** sa det var ordre fra Quisling.

Så nevner du major Egil Hoel, Sverre T. Ruud og Sophus Kars. Hoel var en merkelig kar og jeg tror at den sterke kritikk han får 2 steder i Per R. Johansens bok er berettiget. Han var ikke situasjonen voksen på Gimle heller. 2 dager før hadde han ved en "avskjedsfest" i forleggningen i Holmestrand, som eneste, drukket seg full på noe Malagavin, hadde revet av seg selv alle distinksjoner, beklaget at hans streben etter høye kommandostillinger nu ikke kunne bringe resultater og oppført seg som det ble sagt meg senere, som "en tulling". Han ble tatt med i bilene da avdelingen etter en ordnet overgivelse av leiren til Hjemmefronten på stedet, reiste inn til Gimle. Her hadde han distinksjoner på og jeg anså ham som høyeste officer og begynte med å gi beskjeder til ham. Han klakket da hele^{ne} sammen for meg, som om han skulle være en lav underordnet. Jeg holdt opp med å spørre etter ham og på et eller annet tidspunkt forsvant han. Aner ikke når og hvor.

Sverre T. Ruud vet jeg ikke hvor kom fra. Men jeg mener han hadde feltgrå uniform uten grad og likeså at han kom sammen med flere. Får se når jeg finner trikkekortet mitt. Han oppførte seg det jeg vil kalle underlig. (Hva han ikke var^{alt} alene om.) Situasjonen beroliget jo ikke nervene, men han hadde vært en av befalet på Hegra festning 1940 så han burde kanskje ha hatt noe "trening". Da han kom til Ilebu måtte han en tid anbringes i isolat. Kanskje bør du sløyfe omtalen av disse 2 ??

Kahrs hadde troppen til venstre for min ved St. Petersburg da vi slo tilbake russernes sterkeste angrep på våre linjer. Jeg var under den russiske innskytingen over hos ham for å få oversikt over den støtte han kunne gi meg i min utsatte stilling. Han var rolig virket nervemessig ok. Gjorde en fin innsats under angrepet. Jeg tror han var som deg, som meg innstilt på fullt å gå inn for Quisling. Han var også NS medlem fra før 9.4.40. Da jeg hadde løpt opp til deg eller Lundesgaard og gitt beskjed om radiomeldingen om kapitulasjon og Quisling var reist og jeg hadde gitt noen nødvendige beskjeder reiste jeg raskt hjem til min kone, tok avskjed og sørget for at hun og min sønn kom i kontakt med den øvrige familie, før jeg dro ut til Gimle. Jeg er fortalt at Kahrs gjorde det samme - han følte vel som meg at man også hadde et minstemål av private forpliktelser. Vel hjemme fikk hans kone ham til å kjøre dem til Dokka. (2 barn + kone). Herfra vet jeg at han straks reiste med Ullevål skole som mål men^{ne} arrestert. Synes det er noe formildende

M. Ruud 9/4/92

Side 76.

Efter at Skijegerbataljonen var kommet tilbake fra Finnland ble den forlagt til Mysen. Frode Halle hadde ledet bataljonen. Men da Leib nødig ville forminske sine tall på frivillige, forsøkte han å beholde flest mulig ved å overføre avdelingen til politiet. Halle ønsket ikke på noen måte å kunne komme i kamp med norske og fikk dimisjon. Han var i den forbindelse også hos Quisling og fremførte her sitt syn. Quisling var bundet av situasjonen og kunne følgelig si lite, men sørget for å gi støtte til dimisjonsønsket. Like før 8.mai ble Halle igjen innkalt da Quisling ville høre hans situasjonsbedømmelse. Halle var en meget klok offiser.

Jeg ble forøvrig sendt til Mysen for å bedømme bataljonens tilstand og gav rapport til Quisling. De som ønsket det ble dimittert. Men avdelingen bestod av unge som ikke hadde noen skikkelig utdannelse og vel ikke noe arbeide å gå til ellers, så svært mange ble værende. En del av offiserene kom til kurs som gav tilleggsutdannelse for polititjeneste. Og restene av avdelingen ble så sendt ut til forskjellige steder. Jeg mener noen av disse var Vikersund, Elverum. Kongsvinger. Larvik. Holmestrand. Et sted har jeg (men finner det ikke i øyeblikket), et blått trikkekort hvor jeg etterhvert som de forskjellige offiserer meldte seg noterte hvem de var og antallet. Mener å huske Ugelstad, Martin Skjefstad, Arnfinn Vik men det var fler. Vik som kom fra Holmestrand med biler og motorsykler, ba jeg med tennishallen som utgangspunkt, sikre midtpartiet forran Gimle. Skjefstad mener jeg ble bitt ta seg av området mot syd vest ned mot Huk, mens Ugelstad (Eller var det Staff?) ble tildelt området ned til kysten mot nord.

Jeg hadde ikke noen virkelig kommandomyndighet, men det ble vel regnet med at jeg hadde en slags funksjon under Quisling, så alt gikk greit. Jeg gav vel heller aldri ordrer direkte, det hadde aldri selv ved fronten vært min lederstil. I virkeligheten hadde jeg liten kontakt med Quisling, men kjente jo godt hans innstilling. Om du, eller hvem det ellers var av dere som oppholdt dere i l.etg., som holdt meg underrettet husker jeg ikke, dog at også kjøkkenet gav meldinger om innstillingen rundt Quisling. Førergarden regnet jeg ikke med. Den besto så å si bare av trøndere som var innkommandert til tjeneste. Så her var bare befal NS innstilt. Politivaktens folk møtte om morgenen til avløsning, kun noen her var NS medlemmer så fremmøte kunne like gjerne være beordring fra hjemmefront.

Straks Quisling og ministrene var reist så jeg som min oppgave å forhindre sammenstøt men samtidig å verne Gimle med alt som der var. Jeg mente også at de som var tilstede og for manges tilfelle hadde vært villige til et hvert offer, nu selv måtte få velge om de ville søke kontakt med familie eller bli. Den eneste klare beskjed jeg hadde fra Quisling var å være til tjeneste for Maria. Siden fru Ragnhild Lundesgaard også hadde innfunnet seg på Gimle ble det naturlig at hun hadde det vesentlige av kontakten her. Og det ble også henne som fant senere ordning med at Maria flyttet til hennes mor i Hafrsfjordsgate. Etter at vi forsto at det ikke ble noe av lovet overgang på Holmenkollen.

Straks etter avreisen gav jeg beskjed om at Førergardens våpen skulle bæres opp og lagres i Gimles garasje. Likeså at matvarer derfra skulle bringes opp til Gimle. Hvorpå befal og manskaper skulle avreise til forleggningen i Ullevål haveby for dimittering. Til Slottet ble gitt samme beskjed. Og jeg fikk senere vite at Jørgen Johannessen, efter tlf. med Møllergaten hadde trukket, var ut over stallport mens blåpoliti gikk inn fra slottsplassen.

men ved avreise om morgenen i underrettet i l.etg. - mange husker det -